

Deel ligger i Communerne egen Magt at sige: en saa stor Deel skal opkræves efter Formue og Leilighed, og en saa stor Deel efter Hartkorn, hvorved de indenfor visse Grændser idetmindste kunne afhjælpe de Mangler, der bestaae. Derfor finde vi ogsaa allerede nu, at i de Sogne, hvor der boe endeel Folk, der have nogen Formue eller nogen rundelig Indtægt, bliver der for en betydelig Deel beskattet efter Formue og Leilighed. (Grundtvig: det er nok meget lidt!) Nei jeg betaler selv meget paa den Maade, saa at jeg veed det af Erfaring, og jeg betaler heller ikke med Urette. I de Egne derimod, hvor Hartkornet er overveiende, betales væsentligt efter Hartkornet (Hør!). Ja, men det berøver paa Communerne selv, de kunne fuldkommen let og hvilken Dag de ville rette Feilen om Ulig- heden i Hartkornfordelingen trykker dem. Tryk- ket vilde lære dem at blive fornuftigere, og de have det i deres Magt at rette det. Med Hensyn til Statskassen derimod da have vi vistnok ikke Udjevningen paa lignende Maade i vor Magt, fordi vi ikke have nogen anden Skattemaalstof paa Landet end Hartkornet; naar vi engang saae en Indtægtskattemaal- stof, saa er ogsaa denne Bauskelighed hævet, men med Hensyn til Statskassen er ganske vist det Tilfælde endnu muligt, at der kan ind- træde store Statsudgifter, der pludselig krævede en Forhøielse af Skatten, og da kunde man komme til at benytte Hartkornsmaalstoffet. Dog vil jeg ogsaa her sige, at vi ikke kunne gjøre det i noget stort Omfang, og ikke en- gang i det Omfang, hvori vi benyttede det ved Krigsskatten; vi vide nu, at man i slige Til- fælde snarere maa betragte Hartkornet blot som en Antydning, som et Hjælpemiddel til at vurdere Indtægten, som et Middel altsaa til at finde en passende Regel, end til umiddel- bart at benytte det som selve Reglen, saa at der vist ingen Fare er fra den Side. For at Farerne skulle træde frem, taler man bestan- digt om de store Afvigelser, men man maa vel lægge Mærke til, at under en Forvaltning, der blot er nogenlunde taalelig organiseret, vil man ikke komme til disse store Afvigelser, men man vil kun have meget smaa Afvigelser at kæmpe

med, og her ere Farerne ringe. Dersom den ærede Minister tænker sig et Udskiftningskort, paa hvilket der findes en gammel Skylbsætning, saa kan man uden Fare lægge den til Grund for en ny Udskifning af en mindre Deel istedetfor at ommatriculere det hele Jordstykke. Holder man sig til Markens Skylbsætning, hvoraf en Deel skal udsøndres, og opgjør Forholdet i Ud- maaling af Marken og det fraskilte Stykke og Skylbsætter efter dette Forholdstal, saa har man det proportionale Hartkorn i Genhold til Skylbsætningen ved Udskiftningssteder. Jeg troer ikke, Feilen vilde være saare betydelig, men i hvert Tilfælde ikke farlig. Jeg har vist det i Praxis, jeg har taget mig for at forsøge det paa forskellige Steder, og det er altid kommet derhen til, at Skatten har staaet meget lavt i Forhold til Productionsevnen. Hver Tønde Land bærer nu endog paa de Steder, hvor Skatteforholdet er meget ugunstigt, imel- lem 2 Rd. og 2 Rd. 3 Mk. Skat, og hver Tønde Land ansættes for Dieblicket i de samme Egne — og det er de Egne, hvor Alt er meest udviklet og kostbart — til mindst 8 Rd. Ind- tægt om Aaret. Forskjellen mellem 2 til 2½ Rd. og 8 Rd. er altsaa Sikkerheden for Beskæftningen, og der skulde dog overordentlig Meget til, at de Jorder, der nu have en Productionsevne af 8 Rd. — og den ærede Minister vil sige, at i Nar eller forrige Nar maa den idetmindste have været 12 til 15 Rd. — skulde svinde ned til ikke at have 2 Rd. Værdi; det vilde dog være en overor- dentlig stor Wildfarelse, saa at der i Virkelig- heden slet ikke er disse store Bauskeligheder. Men der er den store Bauskelighed, at Mini- steriet ikke har faaet sin Udskiftningslov, igjen- nem, og derfor holder den dette som en svæ- vende Trubsel over vort Hoved, indtil den naaer det; jeg haaber, at det ikke skal naae det, idetmindste skal det komme til betydeligt at ændre sin Udskiftnings- og Sammenlægnings- lov, eller det skal vente til en senere Tid. — Naar engang det hele Godsvaesen og Fæste- forhold er forbundt, saa kommer den natur- lige Tid til at tale om en Udskiftnings- og Sam- menlægningslov, men indtil den Tid er det et unaturligt Forhold, fordi det vil blive en Speculationsgag paa den ene Side.